

RESUME

Nidification des oiseaux rares et oiseaux coloniaux au Nord du Flandre Occidentale, en 1992

L'envoi des records d'observation à Mergus pour la période mars-avril-mai 1992 donne un assez bon aperçu des effectifs des oiseaux nicheurs de la région de la Flandre nord-occidentale. Bien des espèces rares (pour la Belgique) d'oiseaux nicheurs vinrent à nidifier dans la région péri-brugeoise. A savoir: 1 couple de Blongios nains *Ixobrychus minutus* à Hoeke et 28 couples de Hérons bihoreaux *Nycticorax nycticorax* au Zwin; des cas isolés de nidification probable de Canards pilets *Anas acuta*, Chipeaux *Anas strepera* et de Fuligules milouins *Aythya ferina* ainsi qu'un minimum de 10 couples nicheurs de Sarcelles d'été *Anas querquedula*. On découvrit des nids d'au moins 2 Bondrées apivores *Pernis apivorus* et de 14 Faucons hobereaux *Falco subbuteo*. On trouva des territoires de 3 Caïllees des blés *Coturnix coturnix* à Uitkerke. Les Echassiers eurent une bonne saison de nidification: Avocette *Recurvirostra avosetta*: 122 couples nicheurs; Grand Gravelot *Charadrius hiaticula*: 1 à 2 couples; Petit Gravelot *Charadrius dubius*: 37 couples; Bécassine des marais *Gallinago gallinago*: 2 (?) couples; Barge à queue noire *Limosa limosa*: 180 couples et Chevalier gambette *Tringa totanus*: 66 couples. Le Port de Zeebrugge semble devenir de plus en plus important en tant que site de nidification pour Laridés et Sternes. Le Goéland cendré *Larus canus*, la Mouette mélanocéphale *Larus melanocephalus* et le Goéland brun *Larus fuscus* y nichent depuis peu. Mais ce site est de majeure importance pour son unique colonie de Sternes caugék *Sterna sandvicensis* et naines *Sterna albifrons*, cette année il y eut 1100 couples des premières et 87 couples des dernières. Parmi les espèces typiques de la Haute-Belgique, il y eut au moins 3 couples nicheurs de Chouettes hulottes *Strix aluco*, 2 couples de Martin-pêcheur *Alcedo atthis* et 2 couples de Sittelle torchepot *Sitta europaea*. Il est également probable qu'il y eut nidification du Pic noir *Dryocopus martius*. A Hoeke 1 couple de Bouscarles de Cetti *Cettia cetti* éleva ses pulli.

Le but de tel article est d'inciter plus d'ornithologues à effectuer des recensements d'oiseaux nicheurs.

Frank De Scheemaeker, Ronselarestraat 105, 8380 Dudzele

Thomas Defoort, Jachthoornlaan 15, 8200 Sint-Andries

Oostende - Belgium
FLANDERS MARINE INSTITUTE
VLAAMS INSTITUUT VOOR DE ZEE
(VZW)

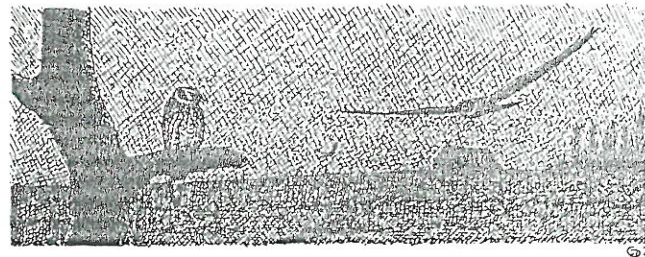
Mergus 6 (1992) : 229 - 241

RESULTATEN VAN SLAAPPLAATSTELLINGEN

VAN BLAUWE KIEKENDIEVEN *Circus cyaneus* IN DE KUST-
POLDERS EN HET KREKENGEBIED VAN NO-VLAANDEREN
IN DE WINTERS 1990-1991 EN 1991-1992

Jan Seys

63158



INLEIDING

De winter 1992-1993 werd de tiende opeenvolgende winter dat over grote delen van Europa Blauwe Kiekendieven op slaapplaatsen worden geteld. Aanvankelijk gestart in het Verenigd Koninkrijk, vonden de tellingen weldra uitbreiding naar het continent. Van 1985 tot 1990 werden in Nederland op grote schaal slaapplaatsen bezocht. Ook landen als het voormalige Tschechoslowakije, Hongarije en Polen werkten op het eind van de jaren '80 op beperkte schaal mee aan dit BTO-project (British Trust for Ornithology: projectleiders Roger Clarke & Donald Watson). In 1989-'90 startte men met tellingen in het Duitse Nedersaksen en in het oostelijk deel van de Bondsrepubliek. In Noord-Frankrijk en bij ons in Vlaanderen werd officieel gestart in de winter 1990-1991.

Voorheen werd in Vlaanderen occasioneel geteld, vooral dan aan de Blankaartslaapplaats (Westkust) (Devos, 1989), in het volledige Oostkustgebied (Seys, 1980 & 1982-'89), in Zuid-West-Vlaanderen (Feryn, 1984, 1985 & 1986) en in het Krekengebied van Oost-Vlaanderen. Op 14-15 januari 1989 werden bij een integrale roofvogeltelling van West-Vlaanderen alle gekende kiekendievenslaapplaatsen bezocht (De Putter et al., 1989), een simultaantelling die herhaald werd op 13-14 januari 1990 (Seys, 1990). Tijdens de winters 1990-'91 en 1991-'92 werd het aantal tellingen per winter uitgebreid tot vijf, met name op de internationaal vastgelegde data in november, december, januari, februari en maart. De resultaten van deze tellingen worden in dit artikel besproken. Gezien de Blauwe Kiekendief eind oktober nog zeer schaars is in onze streken, werd deze

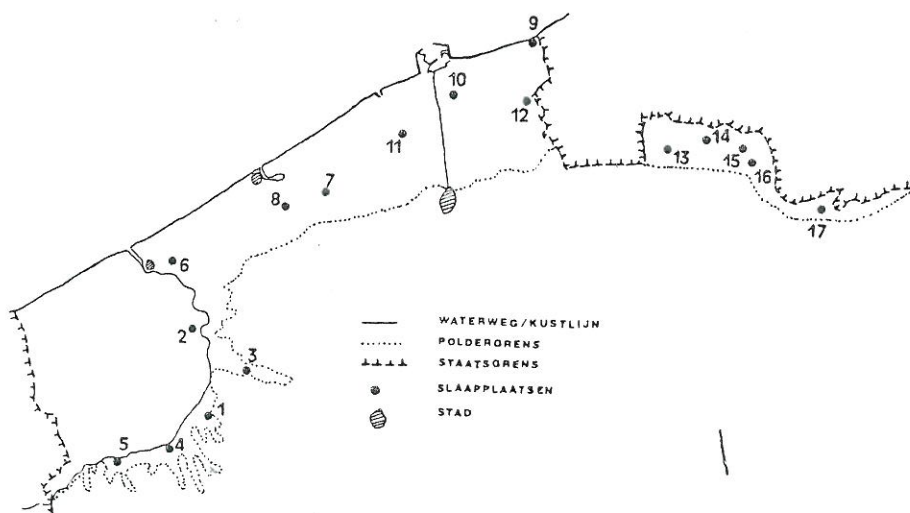
(internationale) telling slechts uitzonderlijk doorgevoerd. Het werkgebied omvat het volledige kustpoldergebied met aansluitend het Krekengebied van NO-Vlaanderen. Resultaten van de januari-telling 1991 worden binnenkort gepubliceerd, en dit in het kader van de Westvlaamse roofvogeltelling die toen (19-20/1/1991) werd gehouden.

METHODE

In totaal werden gespreid over de twee jaren 21 slaappleatsen bezocht. Beschouwen we de Kleiputten van Heist, de rietveldjes rond de peak-shaving installatie Distrigaz en een bijkomende slaappleats in een ruigte nabij de overzet van Lissewege als één complex ("Achterhaven Zeebrugge-Dudzzele"), evenals de Eendekooi van Wenduine, het Stort van Uitkerke en een bietenveld nabij Zielebrug ("Uitkerke-Zuikerkerke-complex"), dan houden we 17 slaappleatsen over (zie Figuur 1). Het is immers gebleken dat in deze complexen de uitwisseling tussen hogergenoemde plekken zeer intens is, en dat verschuivingen in aantallen tussen de slaappleatsen van dag op dag kunnen plaatsvinden.

De gebruikte telmethodiek is dezelfde als deze beschreven in Seys (1990).

De voorgestelde teldata vielen samen met de internationale teldagen. Indien hiervan werd afgeweken wordt dit in Tabel 1 & 2 vermeld.



Figuur 1 : Situering van de getelde slaappleatsen van de Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus* in de Vlaamse kustpolders en de polders van Noord-Oostvlaanderen tijdens de wintertellingen in 1990-'91 en 1991-'92. De nummers corresponderen met de gebieden zoals vermeld in Tabel 1 en 2.

Figure 1 : Locations of the roosting sites of Hen Harrier *Circus cyaneus* in the Belgian coastal Polders and the Polders in North-East-Flanders, counted in 1990/91 and 1991/92. The numbers are corresponding with the areas given in Table 1 and 2.

RESULTATEN

In Tabel 1 en 2 zijn de respectievelijke resultaten van de tellingen 1990-'91 en 1991-'92 opgenomen. Figuur 2 geeft een beeld van het verspreidingspatroon en de aantallen op de slaappleatsen bij de midwintertelling (januari) 1991 en 1992.

1990-1991

In totaal werden 16 slaappleatsen al of niet regelmatig geteld. Op vijf plaatsen werd geen enkele kiekendief waargenomen, op twee plekken werden enkel op één teldatum exemplaren signaleerd. Van de overige 8 waren er 4-5 (in volgorde van belangrijkheid: Blankaart, Zwin, Oostpolderkreek, Vliet, Achterhaven - voor zover geteld -) nagenoeg permanent bezet.

Aan de Westkust sliepen alle kiekendieven in de Blankaart en in mindere mate ook in de rietkragen van de kleiputten van Stuivekenskerke. In het Westbroek en de Handzamevallei werden geen overnachtende kiekendieven gesignaleerd.

Voor de Oostkust bleek vooral de traditionele slaappleats van het Zwin goed te scoren, terwijl in de drie andere roestgebieden (Achterhaven Zeebrugge, Uitkerke-Zuikerkerke complex, Hoeke) geen hoge aantallen werden aangetroffen. Het Uitkerke-complex leverde traditioneel weer heel wat problemen op wat betreft de localisatie van de roestplaatsen: eind november kwamen zeker 2 ♀♀ slapen in de rietkragen van de Eendekooi te Wenduine, tussen 13 en 30/12 werden tot 9 ex. (5 ♀♀, 2 ad.♂♂, 1 imm. ♂, 1 juv. ♂) waargenomen in een bietenveld t.h.v. Schoeringe. Onder deze exemplaren bevond zich overigens een gekleurmerkt ex. (cfr. Seys et al., 1991). Na het inploegen van dit veld eind december werd een mogelijke nieuwe slaappleats niet meer ontdekt. In het Achterhaveengebied werd enkel in de Kleiputten van Heist met zekerheid geslapen.

De Middenkust scoorde traditiegetrouw slecht met zeer onregelmatig gebruik van de Rattevallekreek en de Kleine Keignaert.

In het Krekengebied van Noord-Oostvlaanderen zijn vooral Assenede (Vliet) en Sint-Jan-in-Eremo (Oostpolderkreek) in trek. Langs het Leopoldskanaal (Watervliet) was er nog een derde, onregelmatig bezette slaappleats.

1991-1992

Twaalf slaappleatsen werden regelmatig geteld. Drie ervan leverden geen kiekendieven op, terwijl op twee plaatsen slechts een éénmalige waarneming kon worden genoteerd. De overige zeven slaappleatsen zijn in volgorde van belangrijkheid: Blankaart, Zwin, Oostpolderkreek, Uitkerke-Zuikerkerke, Achterhaven Zeebrugge, Westbroek Reninge, Bethoosterse Broeken te Esen en het Lapscheuregat (Hoeke). De laatste vier waren onregelmatig bezet.

WESTKUST	Teller	21.10	25.11	16.12	13.01	17.02	17.03
1. Blankaart (Woumen)	KD	0 **	3-4 ♂ 8-12 ♀	7-8 ♂ 15-16 ♀	6-8 ♂ 24-26 ♀	6-7 ♂ 19-22 ♀	3-4 ♂ 7-8 ♀
2. Kleiputten Stuivekenskerke	LD,KD	ng	ng	1 ♂ 2 ♀	0 *	2 ♂ 5 ♀	0
3. Bethoosterse broeken (Esen)	KD	ng	0	0	0	0	0
4. Westbroek (Lo-Reninge)	KD	0	0	0	0	0	0
5. Westvleteren	-/-	ng	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL		0	3-4 ♂ 8-12 ♀	8-9 ♂ 17-18 ♀	6-8 ♂ 24-26 ♀	8-9 ♂ 24-27 ♀	3-4 ♂ 7-8 ♀
MIDDENKUST							
6. Rattevalle	BB	ng	0	0	0	1 ♀	0
7. 't Pompje Ettelgem	RDJ	ng	0	0	0	0	0
8. Kleine Keig-naert Oostende	SA	ng	ng	ng	ng	ng	1 ♂ 1 ♀
SUBTOTAAL		ng	0	0	0	1 ♀	1 ♂ 1 ♀
OOSTKUST							
9. Zwin Knokke	GBU, JS,RV LMA	ng	1 ♂ 5 ♀ **	3-4 ♂ 3 ♀	1 ♂ 8-9 ♀ **	3 ♂ 7-8 ♀ *	2 ♀
10. Achterhaven (Zeebrugge)	PAL, FDS, GDP	ng	1 ♀ **	ng	1 ♀ **	ng	ng
11. Uitkerke - Zuienkerke	FX,FV, TDF	ng	2 ♀	3 ♂ 6 ♀ *	0	0	0
12. Lapscheuregat (Hoeke)	WLT, JNM	ng	0	1 ♀	2 ♀	0	0
SUBTOTAAL		ng	1 ♂ 8 ♀	6-7 ♂ 10 ♀	1 ♂ 11-12 ♀	3 ♂ 7-8 ♀	2 ♀
KREKENGEBIED							
13. Oostpolder-keel (St.-Jan-in-Eremo)	JDM	ng	1 ♀	4 ♀	5 ♀	1 ♂ 4 ♀	1 ♂ 6 ♀
14. Noorddijk Leopoldskanaal (Watervliet)	WH	ng	0	1 ♂ 1 ♀	2 ♀	0	1 ♀

15. St.-Janspolder Assenede	WDS	ng	0	0	0	0	0
16. Vliet (Assenede)	RJ	ng	1 ♀	3 ♀	1 ♂ 3 ♀	1 ♂ 5 ♀	0
17. Krekengebied (Wachtebeke / Moerbeke)	GDC	ng	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL		ng	2 ♀	1 ♂ 8 ♀	1 ♂ 10 ♀	2 ♂ 9 ♀	1 ♂ 7 ♀
TOTAAL		ng	4-5 ♂ 18-22 ♀	15-17 ♂ 35-36 ♀	8-10 ♂ 45-47 ♀	13-14 ♂ 41-45 ♀	5-6 ♂ 17-18 ♀

Tabel 1 : Aantal Blauwe Kiekendieven *Circus cyaneus* op de verschillende slaappleaatsen van de Vlaamse Kustpolders en het Oostvlaams Krekengebied, op zes teldata tijdens de winter 1990-'91 (voor afkortingen van waarnemers: zie dankwoord).
Een * betekent: telling uitgevoerd één dag voor of na teldatum,
** : telling uitgevoerd min. 2 dagen voor/na teldatum,
ng : niet geteld.

Table 1 : Number of Hen Harriers *Circus cyaneus* on different roosting sites in the Belgian coastal Polders and the Polders of North-East-Flanders, on six counts during the winter 1990-'91.
* : counted one day before or after the official counting data
** : counted two days before or after the counting data
ng : not counted

Aan de Westkust was de Blankaart opnieuw de (enige) belangrijk(st)e slaappleaats. De aantallen klommen geleidelijk op van 1 ex. op 20/10 tot 17-21 ex. op 16/11, maar in de daaropvolgende week overstroomden de Yzerbroeken in die mate dat de slaappleaats van de Blankaart ongeschikt werd als overnachtingsplaats. De aantallen overdag bleven hoog (o.a. veel jagende ex. boven de overstroomde en vogelrijke broeken: mond. med. K. Devos), maar een centrale slaappleaats werd niet gevonden. Wel leek het alsof verschillende ex. individueel gingen slapen in de broeken (zo o.a. de 2 ex. in het Westbroek op 24/11). Pas in de laatste week van december werd de Blankaartroestplaats weer ten volle gebruikt.

Van de Middenkust kwamen geen gegevens binnen uit het Oostendse en werd geen enkel ex. waargenomen op de vijf teldata aan 't Pompje (Ettelgem).

De Oostkust leverde, afgezien van een telling van 16 ex. in het Zwin op 15/12, slechts kleine aantallen op. In het Achterhavengebied werden de Kleiputten van Heist op geen van de vijf teldata bezet, terwijl in de omgeving van de Overzet van Lissewege en t.h.v. Distrigaz tijdelijk 1-2 ex. kwamen overnachten. In het Uitkerke-Zuienkerke complex werden enkel op het Stort (Uitkerke) en in de Eendekooi (Wenduine) kleine aantallen kiekendieven vastgesteld. Ook werden enkele solitaire ex. signaleerd te Hoeke.

WESTKUST	Tellers	20.10	24.11	15.12	12.01	16.02	15.03
1. Blankaart (Woumen)	KD	1 ♀	0 *	2 ♀	4-5 ♂ 16-20 ♀ **	2-3 ♂ 14-17 ♀ *	1 ♂ 4 ♀
2. Kleiputten Sluivekenskerke	LD,BB	ng	0	0	0	0	1 ♀
3. Bethoosterse broeken (Esen)	KD	ng	0	3 ♀ **	0	0	0
4. Westbroek (Lo-Reninge)	KD	0	2 ♀	2 ♀	0	0	0
5. Westvieren	-/-	ng	ng	ng	ng	ng	ng
SUBTOTAAL		1 ♀	2 ♀	7 ♀	4-5 ♂ 16-20 ♀	2-3 ♂ 14-17 ♀	1 ♂ 5 ♀
MIDDENKUST							
6. Rattevalle	-/-	ng	ng	ng	ng	ng	ng
7. tPompje Ettelgem	RDJ EL	ng	0	0	0	0	0
8. Kleine Keignaert Oostende	-/-	ng	ng	ng	ng	ng	ng
SUBTOTAAL		ng	0	0	0	0	0
OOSTKUST							
9. Zwin Knokke	MVW,JS, RV.	ng	1 ♂ 4 ♀	2 ♂ 14 ♀	1 ♂ 5 ♀	4 ♀ **	1 ♂ 3-4 ♀
10. Achterhaven (Zeebrugge)	FDS,GDP PDM,FW	ng	1 ♂ 1 ♀	2 ♂ *	0	0	0
11. Uitkerke - Zulenkerke	FV,LPO WL	ng	1 ♂ 4 ♀	1 ♂ 3 ♀	1 ♂ 1 ♀**	1 ♂ 2 ♀*	ng
12. Lapscheure-gat (Hoeke)	FDS	ng	0	1 ♀	ng	1 ♀*	0
SUBTOTAAL		ng	3 ♂ 8 ♀	5 ♂ 18 ♀	2 ♂ 6 ♀	1 ♂ 7 ♀	1 ♂ 3-4 ♀
KREKENGEBIED							
13. Oostpolder-keel (St. Jan in Eremo)	JDM	ng	ng	3 ♀**	5 ♀**	5 ♀*	ng
14. Noorddijk Leopoldskanaal (Watervliet)	WH	ng	0	0	0	0	0
15. St. Jans-polder Assenede	-/-	ng	ng	ng	ng	ng	ng

16. Vliet (Assenede)	-/-	ng	ng	ng	ng	ng	ng
17. Krekegebied (Wachtebeke / Moerbeke)	GDC	ng	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL		ng	0	3 ♀	5 ♀	5 ♀	0
TOTAAL		1 ♀	3 ♂ 40 ♀	5 ♂ 28 ♀	6-7 ♂ 27-31 ♀	4-5 ♂ 26-29 ♀	2 ♂ 9-10 ♀

Tabel 2 : Aantal Blauwe Kiekendieven *Circus cyaneus* op de verschillende slaappleatsen van de Vlaamse Kustpolders en het Oostvlaams Krekegebied, op zes teldata tijdens de winter 1991-'92 (voor afkortingen van waarnemers: zie dankwoord).
Een * betekent: telling uitgevoerd één dag voor of na teldatum,
** : telling uitgevoerd min. 2 dagen voor/na teldatum,
ng : niet geteld.

Table 2 : Number of Hen Harriers *Circus cyaneus* on different roosting sites in the Belgian coastal Polders and the Polders of North-East-Flanders, on six counts during the winter 1991-'92.
* : counted one day before or after the official counting data.
** : counted two days before or after the counting data
ng: not counted

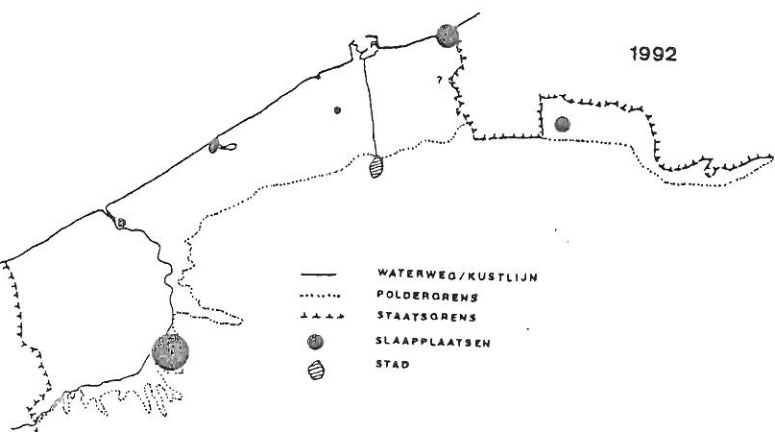
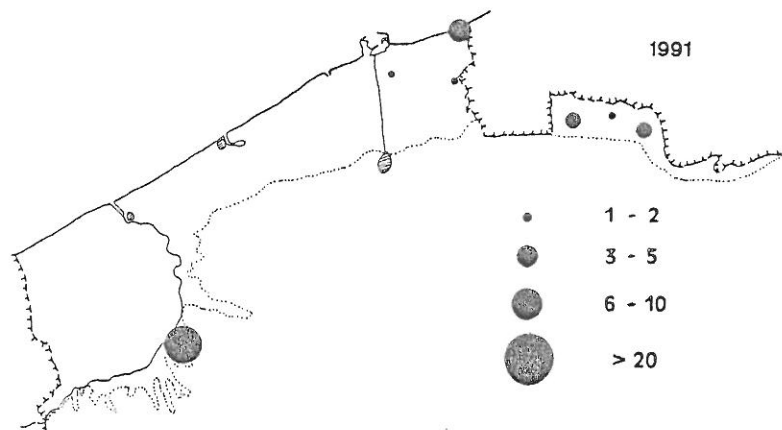
In het Krekegebied van Noord-Oostvlaanderen werd iets minder intensief geteld deze winter. Overigens bleek binnen de regio enkel de Oostpolderkreek te zijn bezet. Het ontbreken van een slaappleats te Assenede (zoals in 1989-'90 en 1990-'91) kan worden toegeschreven aan de aanwezigheid van een nieuw ontdekte roestplek op grondgebied Philippine (NL). Hier - net over de grens - sliepen eind februari niet minder dan 15 ex. (mond. med. W. Desmet).

Het totaal aantal exemplaren overnachtend in de respectievelijke subgebieden in januari 1991 bedroeg: 30-34 ex. (Westkust), 0 ex. (Middenkust), 12-13 ex. (Oostkust) en 11 ex. (Kreken NO-Vlaanderen), wat een totaal bestand van 53-57 ex. oplevert (Tabel 1).

Half januari 1992 liggen de aantallen merkkelijk lager met: 20-25 ex. (Westkust), 0 ex. (Middenkust), 8 ex. (Oostkust) en 5 ex. (Krekegebied) en dus een totaalaantal van 33-38 ex. (Tabel 2).

Ter vergelijking (Tabel 3): in januari 1989 werden 34 ex. genoteerd bij een telling van alle slaappleatsen van de kust (uitgezonderd het Krekegebied NO-Vlaanderen) en half januari 1990 zelfs 58-63 ex. (incl. Krekegebied).

De aantallen in de winter 1989-'90 en 1990-'91 (gesteld dat de januari-waarden de maximale aantallen weergeven) kunnen we als gemiddeld hoog beschouwen voor onze contreien, terwijl zeker 1991-'92 kan betiteld worden als een winter met weinig Blauwe Kiekendieven. Ter vergelijking: in goeie jaren (vb.: 1981-'82, 1982-'83) kan het kiekendievenbestand in de Oostkustpolders half januari oplopen tot 25-30 ex. (Seys, 1983, 1984).



Figuur 2 : Aantal Blauwe Kiekendieven *Circus cyaneus* op slaappleatsen in de Vlaamse kustpolders en het Oostvlaamse Krekengebied, mid-januari 1991 en 1992.

Figure 2 : Distribution of Hen Harriers *Circus cyaneus* on roosting sites in the Belgian coastal Polders and the Polders of North-East-Flanders, mid January 1991 and 1992.

	1989	1990	1991	1992
Kustpolders (1)	34	48-53	42-46	28-33
Westkust	19	27-31	30-34	20-25
Middenkust	0 ?	3	0	0
Oostkust	15	18-19	12-13	8
Krekengebied (2)	?	10	11	5
T O T A A L	?	58-63	53-57	33-38

Tabel 3 : Vergelijking tussen het aantal Blauwe Kiekendieven *Circus cyaneus* in de Vlaamse Kustpolders en het Krekengebied van NO-Vlaanderen in januari 1989, 1990, 1991 en 1992. Bemerk dat het Krekengebied van NO-Vlaanderen in 1989 niet werd geteld.

Table 3 : Number of Hen Harriers *Circus cyaneus* in the Belgian coastal Polders (1) and the Polders of North-East-Flanders (2), 1989 - 1992.

De range van de januari-aantallen Blauwe Kiekendieven in de Vlaamse Kustpolders ligt vermoedelijk ergens tussen de 35 en de 100 ex. De krekken van NO-Vlaanderen zijn elk jaar goed voor zo'n 5-10 ex.

	1989		1990		1991	
	sp	blk	sp	blk	sp	blk
Ver. Koninkrijk	54	214	66	236	56	222
Nederland	49	280	-	-	-	-
Tsjechoslowakije (*)	3	63	6	137	5	98
Hongarije (*)	1	104	2	20	-	-
Polen (*)	2	5	-	-	7	25
Duitsland (*)	-	-	7	28	1	7
Noord-Frankrijk (*)	-	-	-	-	7	42
Vlaamse kust	7	34	12	53	6	45

Tabel 4 : Aantallen Blauwe Kiekendieven *Circus cyaneus* op slaappleatsen in diverse Europese landen in januari 1989, 1990 en 1991 (gegevens R. Clarke - B.T.O.). Weergegeven zijn het aantal slaappleatsen waar kiekendieven werden signaleerd (sp), evenals het aantal getelde ex. (blk). De landen met een * geven aan dat slechts een gedeelte van het grondgebied werd geteld.

Table 4 : Number of Hen Harriers *Circus cyaneus* in different European countries, counted on roosting sites in January 1989, 1990 and 1991 (data of R. Clarke - B.T.O.).

sp : number of roosting sites

blk: number of individuals

* : only part of the country counted

Bekijken we nu deze Vlaamse aantallen in een meer internationaal licht. Tabel 4 geeft de totaalaantallen Blauwe Kiekendieven op slaapplaatsen in diverse Europese landen, zoals geteld binnen het "Hen Harrier Winter Roost Survey"-project van de B.T.O. (gegevens R. Clarke). Hieruit blijkt dat de Vlaamse kustpolders - gezien hun beperkte oppervlakte - relatief hoog scoren voor wat betreft het aantal aanwezige Blauwe Kiekendieven.

BESLUIT

Na vier winters gecoördineerd telwerk in onze kustpolders lijken we nu wel een goed beeld te hebben van de aanwezige aantallen. De belangrijkste slaapplaatsen zijn gekend en op regelmatige basis geteld. Toch blijven er, zeker voor wat betreft de kleinere slaapplaatsen, ook nog een aantal vragen onbeantwoord. Vooral gebieden met een acuut gebrek aan permanente slaapplaatsen (Uitkerke) en gebieden met kennelijk lage dichtheden (Middenkust) zorgen nog voor een aantal problemen. Hier kan een nog beter beeld van het overwinteringspatroon worden verkregen door enerzijds nog intensiever te tellen en anderzijds individuele vogels te gaan volgen. Wat betreft dit laatste aspect kan kleurmerkonderzoek hier van onschatbare waarde zijn. Tijdens de winter 1992-'93 willen we dan ook het reeds drie jaar lopende kleurmerkonderzoek (Seys et al., 1991) verder uitbouwen. Bij dit soort onderzoek is het essentieel dat alle actieve veldornithologen uit de streek extra aandacht besteden aan het al of niet aanwezig zijn van kleurmerken bij elk waargenomen exemplaar. Dan pas kan dergelijk onderzoek optimaal renderen en bijdragen tot een betere kennis van het overwinteringspatroon van deze interessante soort.

DANKWOORD

N.a.v. dit artikel wil ik alle tellers danken die ettelijke frisse avonden hebben getrotseerd bij het bezoeken en tellen van slaapplaatsen, en die gegevens doorspeelden: Koen Devos (KD), Leo Dewulf (LD), Bruno Beyen (BB), Rik De Jaegher (RDJ), Eddy Logge (EL), Mark Vandewalle (MVW), Patrick Demaeker (PDM), Frank Descheemaeker (FDS), Lodewijk Popelier (LPO), Serge Allein (SA), Guido Burggraeve (GBU), Roland Vannieuwenhuyze (RV), George De Putter (GDP), Frederik Willemys (FW), Filip Vanhee (FV), Thomas Defoort (TDF), Wim Lammerant (WLT), JNM-Brugge, Johan De Meyer (JDM), Walter De Smet (WDS), Walter Hamerlinck (WH), Gert Du Cheyne (GDC), Roger Janssens (RJ), Patrick Lust (PAL).

SAMENVATTING

In januari 1989 en 1990 werd in de Vlaamse kustpolders een simultaan-telling van alle Blauwe Kiekendievenslaapplaatsen gehouden. In de daaropvolgende winters 1990-'91 en 1991-'92 werden binnen het kader van de 'Hen Harrier Winter Roost Survey' van de B.T.O. (R. Clarke), op vijf data gelijkwaardige tellingen georganiseerd. Ook het Krekengebied van NO-Vlaanderen werd geteld. Dit artikel geeft een beknopt verslag van deze tellingen. Respectievelijk 16 en 12 slaapplaatsen werden bezocht in 1990-'91 en 1991-'92, waarvan er 10 en 7 minstens éénmaal bezet waren. Belangrijkste slaapplaats is en blijft de Blankaart (Woumen), gevolgd door het Zwin (Knokke) en de Oost-polderkreek (Sint-Jan-in-Eremo). De Middenkust scoort traditiegetrouw laag met slechts sporadisch solitaire exemplaren overnachtend in de Rattevalle of de Kleine Keignaert. Het totaal aantal exemplaren in januari 1991 bedroeg 53-57 ex., in januari 1992 werden 33-38 exemplaren geteld. Uit een vergelijking met vorige winter volgt dat 1991-'92 mag worden beschouwd als een winter met lage aantallen Blauwe Kiekendieven, daar waar 1990-'91 eerder vrij hoog scoort. De grootte van het winterbestand van deze soort mogen we voor de Vlaamse kustpolders op 35-100 schatten. Daarbovenop komen nog eens 5-10 ex. in het Krekengebied van NO-Vlaanderen. Deze relatief hoge aantallen, in vergelijking met resultaten uit naburige landen, benadrukken het belang van onze polders voor de Blauwe Kiekendief. Verder onderzoek op deze soort is aangewezen, teneinde onopgeloste vragen inzake winterverspreiding te kunnen oplossen. Kleurmerkonderzoek kan hier een belangrijke rol in spelen.

SUMMARY

Hen Harrier *Circus cyaneus* Roost Counts during the winters 1990-'91 and 1991-'92

In January 1989 and 1990 simultaneous Hen Harrier *Circus cyaneus* roost counts were carried out in the Flemish coastal polders. In the following winters (1990-'91 and 1991-'92), similar counts were organized on five different dates as part of the "Hen Harrier Winter Roost Survey" of the BTO (R. Clarke). The polder area of N.E.-Flanders was counted too. This paper provides a brief outline of these censuses. 16 roosts were visited in 1990-'91 and 12 ones in 1991-'92. Among them 10 and 7 ones were at least once occupied. The most important roost is and remains the Blankaart in Woumen. The next important ones are the Zwin in Knokke and the Oostpolderkreek in Sint-Jan-in-Eremo. The numbers of the Middle Coast are traditionally low: only a few scattered specimen staying over in the Rattevalle or the Kleine Keignaert. The total numbers of January 1991 were 53-57. In January 1992 33-38 specimen were counted. In comparison to the fairly high numbers of the previous winter, 1991-'92 has low ones. The size of wintering Hen Harriers in the Flemish coastal polders can be estimated at 35-100 specimen. To this, one must add the 5-10 ones in the marshland of N.E.-Flanders. These relative high numbers in comparison to results of neighbouring countries, stress the great importance of our polders for Hen Harrier. Further investigation is necessary in order to find a solution for unresolved questions concerning winter distribution of this species and therefore colour-marking study can play a major role.

RESUME

Comptages de dortoirs de Busards Saint-Martin *Circus cyaneus*
en hiver 1990-'91 et 1991-'92

En janvier des années 1989 et 1990, un comptage simultané de tous les dortoirs de Busards Saint-Martin *Circus cyaneus* fut effectué dans les polders côtiers flamands. Au cours des hivers suivants (1990-1991 et 1991-1992), des comptages similaires furent organisés à 5 dates différentes dans le cadre du "Hen Harrier Winter Roost Survey" du BTO (R. Clarke). On recensa également la région des criques du nord de la Flandre-Orientale. Cet article donne un bref compte-rendu de ces comptages. On visita 16 dortoirs en 1990-'91 et 12 en 1991-'92. Parmi ces dortoirs 10 au moins furent occupés une fois au cours de la première période et 7 au cours de la dernière. Le Blankaart (Woumen) est et demeure le dortoir principal. Après viennent le Zwin (Knokke) et le Oostpolderkreek (Sint-Jan-in-Eremo). Le centre de la côte a un score traditionnellement bas: seulement quelques individus, allant de temps à autre passer la nuit au Rattevalle ou au Kleine Keignaert. Le total des effectifs fut de 53-57 en janvier 1991 et de 33-38 en janvier 1992. Comparés aux chiffres de l'hiver précédent (1990-1991), ceux de 1991-'92 sont très bas. En conclusion, l'hiver de 1991-'92 peut être considéré comme un hiver à nombre de Busards Saint-Martin peu élevé alors que celui de 1990-'91 en était un à nombre relativement haut. Le total des Busards Saint-Martin hivernant dans les polders côtiers flamands peut être estimé à 35-100. Il faut ajouter à ce nombre les 5-10 ex. de la région des criques du nord de la Flandre-Orientale. En comparaison avec ceux des pays voisins, ces nombres relativement élevés démontrent l'importance de nos polders pour le Busard Saint-Martin. Il importe de poursuivre des recherches concernant cette espèce afin d'en connaître sa répartition hivernale. L'étude au moyen de l'utilisation du marquage coloré peut jouer un rôle de premier plan.

LITERATUUR

- De Putter G., J. Vanpraet, F. De Scheemaeker, J. Seys & Y. Feryn, 1989. Eerste simultane roofvogeltelling in West-Vlaanderen op 14-15 januari 1989. *Mergus* 3 (1): 3-9.
- Devos K., 1989. Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus*. *Veldornithologisch Jaarboek Noordwesthoek* 1987-88: 151-153.
- Feryn Y., 1984. Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus*. *Veldornithologisch Jaarboek ZW-Vlaanderen* 1982-83: 128-132.
- Feryn Y., 1985. Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus*. *Veldornithologisch Jaarboek ZW-Vlaanderen* 1983-84: 128-129.
- Feryn Y., 1986. Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus*. *Veldornithologisch Jaarboek ZW-Vlaanderen* 1984-85: 145-149.
- Seys J., 1980. Waarnemingen van de Blauwe Kiekendief (*Circus cyaneus* L.) in het Brugse, in de periode 15.07.79 tot 15.07.80. *Veldorn. Jb. NW-Vlaanderen* 1979-80: 57-66.
- Seys J., 1982. Het voorkomen van de Blauwe Kiekendief (*Circus cyaneus*) van 15 juli 1980 tot 15 juli 1981 in de Brugse regio.

- Seys J., 1983. Het voorkomen van de Blauwe Kiekendief (*Circus cyaneus*) van 15 juli 1981 tot 15 juli 1982 in de Brugse regio. *Veldorn. Jb. NW-Vlaanderen* 1981-82.
- Seys J., 1984. Blauwe Kiekendief (*Circus cyaneus*). *Veldorn. Jb. NW-Vlaanderen* 1982-83: 119-122.
- Seys J., 1985. Blauwe Kiekendief (*Circus cyaneus*). *Veldorn. Jb. NW-Vlaanderen* 1983-84: 82-84.
- Seys J., 1986. Blauwe Kiekendief (*Circus cyaneus*). *Veldorn. Jb. NW-Vlaanderen* 1984-85: 169-173.
- Seys J., 1987. Blauwe Kiekendief (*Circus cyaneus*). *Veldorn. Jb. NW-Vlaanderen* 1985-86: 110-113.
- Seys J., 1988. Blauwe Kiekendief (*Circus cyaneus*). *Veldorn. Jb. NW-Vlaanderen* 1986-87: 97-101.
- Seys J., 1989. Blauwe Kiekendief (*Circus cyaneus*). *Veldorn. Jb. NW-Vlaanderen* 1987-88: 93-95.
- Seys J., 1990. Resultaten van de midwinter-telling 1990 op slaapplaatsen van de Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus* in de Vlaamse Kustpolders. *Mergus* 4: 70-78.
- Seys J., J. Boonefaes, K. Devos & R. Vannieuwenhuyze, 1991. Onderzoek naar het overwinteringspatroon van de Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus*: eerste resultaten van een kleurmerkonderzoek in de Vlaamse kustpolders. *Oriolus* 57 (4): 138-140.

Jan Seys, Toekomststraat 7, 8310 Brugge